

D'acord amb la recensió esmentada i d'altres treballs,² hom pot dir que Chomsky sobrevalora el paper de Port-Royal en considerar els precedents dels tres punts indicats darrerament i, per tant, no té en compte d'una manera adequada altres precedents, anteriors a Port-Royal. Pel que fa a la tradició d'una gramàtica universal, és molt important, certament, la *grammatica speculativa* medieval, que havia d'ésser coneguda al segle XVII, bé directament, bé a través d'Escalíger. Ultra això, hom pot afegir un precedent tan pròxim i alhora tan important com el de Campanella. Respecte a la famosa dualitat estructural que Chomsky proposa, cal recordar l'activa controvèrsia que hi hagué, abans de Port-Royal, entre diferents representants del saber sobre allò que, d'alguna manera, és propi de la ment d'una manera universal i la seva correspondència en l'expressió lingüística particular: la *ratio* enfront de l'*oratio* per als lògics, entre els quals hom ja havia cercat una correspondència entre les categories lògiques —naturalment, universals— i les gramaticals que es relacionen amb elles. Hom pot trobar precedents importants, també, durant el període renaixentista, en figures tan conegudes com Escalíger o Ramus; per exemple, és ben segur que la doctrina de la distinció entre el discurs intern (*verbum mentis*) i l'extern (*verbum oris*) influí, en aquest aspecte, en la doctrina de Port-Royal. També sobre el problema de l'innatisme poden trobar-se precedents, per exemple, en discussions relacionades amb aquest tema poc abans d'ésser publicades les primeres obres de Descartes.

Malgrat algunes de les afirmacions que hem fet sobre les relacions entre la tradició medieval i Port-Royal, aquesta no pot ésser considerada com una continuació de la primera. Hi ha moltes diferències, estudiades en l'esmentada obra de Padley, en el capítol final; entre elles, per exemple, les relacions que els modistes feien del *modus essendi* del món extern i el *modus intelligendi* o manera com el dit món és percebut i interpretat per la ment, no es troben en la doctrina de Port Royal.

D'acord amb l'extensa i documentada recensió de Salmon, a la qual ja ens hem referit, cal dir que, amb les anteriors consideracions, no pretenem de negar la importància de Descartes amb relació a les idees indicades de Chomsky i tampoc no seria just de negar la gran aportació de Port-Royal en aplicar, dins un esperit i un estil netament cartesians, moltes velles idees a la llengua francesa.

Josep ROCA I PONS

BERNARD COMRIE: *Aspect. An Introduction to the Study of Verbal Aspect and Related Problems*. Cambridge, Cambridge University Press, 1976. («Cambridge Textbooks in Linguistics»). 142 pàgs.

Aquesta obra, segona de la col·lecció assenyalada, és un estudi molt aprofundit i informatiu sobre el tema, escrit d'una manera entenedora i atractiva, amb freqüents referències a moltes i diverses llengües.

A la Introducció l'autor ens dóna una definició àmplia: «Aspects are different ways of viewing the internal temporal constituency of a situation». Després, es refereix als punts de vista semàntic i formal i, també, a la terminologia, que considera, amb raó, molt confusa.

2. Ens sembla especialment important l'obra de G. A. PADLEY, *Grammatical Theory in Western Europe, 1500-1700. The Latin Tradition* (Cambridge, Cambridge University Press, 1976).

Al primer capítol són estudiats els aspectes perfectiu i imperfectiu. El primer no és caracteritzat ni per la limitació en la durada de l'acció ni pel seu acabament o resultat —tot i reconèixer la importància d'aquests fets en moltes llengües (especialment el segon)— sinó per l'expressió pura i simple de l'acció. El segon ho és per la referència explícita a l'estructura temporal interna d'una situació. Potser el contrast alludit no és explicat d'una manera prou precisa, però això és difícil en una consideració general. A continuació s'estudien els aspectes més afins a l'imperfectiu, entre els quals el progressiu no és, potser, prou caracteritzat en la seva relació amb l'imperfectiu. Hom pot observar, en llengües com el català, el valor totalment imperfectiu de la forma progressiva (*estar* més gerundi), enfront de la forma simple, al futur, i la quasi identificació que pot donar-se entre els dos aspectes a l'imperfet i al present d'indicatiu entre les formes progressives i les simples corresponents. Després, l'autor assenyala la incompatibilitat, en general, entre les formes progressives i els verbs estatus.

Al capítol segon hom estudia els contrastos objectius. El primer és el de l'acció durativa enfront de la puntual o de durada mínima. La duració, certament, és essencial a la imperfectivitat, però és compatible amb la perfectivitat. El segon és el de l'acció tèlica enfront de l'atèlica segons impliqui o no un terme en la seva realització. No es comprèn perquè l'autor considera duratives ambdues classes d'accions: això fa que hagi de considerar separatament les que impliquen un terme però no són duratives. El tercer és el de la situació dinàmica enfront de l'estativa. L'autor reconeix que, en molts casos, les distincions indicades són difícils de precisar. Podríem fer uns comentaris semblants als precedents sobre les classes de verbs que solen establir-se d'acord amb els esmentats criteris.

Al capítol tercer és estudiat el perfet, en el sentit d'una situació que es produeix com a resultat d'una acció prèvia anterior. En són estudiades també les diferents classes (el resultatiu, el passat recent, el d'una situació persistent, etc.). És conegut el procés històric, recordat per l'autor, que porta l'expressió d'un estat a la d'una acció passada. Hom remarca l'afinitat entre el perfet i alguns verbs estatus. Igualment, és posada en relleu la relació del perfet amb altres aspectes. No sembla gaire justificada, potser, la presència del futur prospectiu en aquest capítol.

Al capítol quart són comparats els conceptes d'aspecte i de temps i hom remarca el caràcter imperfectiu del present. També es parla d'una previsible restricció del perfectiu no passat al futur. En rus, l'imperfectiu es relaciona morfològicament amb el futur, però hi ha, al seu costat, un futur perifràstic imperfectiu, que recorda, en certa manera, l'assenyalat per a llengües com el català. Hom indica, després, la limitació temporal d'alguns contrastos aspectuals, com el ben conegut del perfet i de l'imperfet d'algunes llengües. Segueixen consideracions sobre el present narratiu, les oposicions de temps i aspecte combinats, etc.

El capítol cinquè és dedicat a l'expressió de l'aspecte, que pot ésser morfològica (la prefixació i la sufixació de les llengües balto-eslaves) o sintàctica (les construccions amb verbs auxiliars sobretot). Trobem molt adequat el que ens és dit sobre la combinació del present i del passat en el perfet. Els verbs que signifiquen «ésser» i «tenir» han tingut, certament, un paper important en la dita combinació. Pel que fa a l'expressió estativa, ens ha plagut de veure la distinció entre l'estat contingent i l'absolut.

Al capítol sisè —el darrer— trobem les oposicions entre membres marcats i membres no marcats. Entre els diferents criteris per a relacionar ambdós membres de les oposicions, els morfològics, sobretot, poden reflectir una situació passada ja superada. En general, el membre no marcat sol ésser el més freqüent i el més estricte, puix que pot expressar, a vegades, el mateix que el seu oposat. Hom no comprèn per què el *passé défini* del francès —i, per tant, el pretèrit català o cas-

tellà— són considerats membres no marcats, puix que és l'imperfet el que pot esdevenir perfectiu i no a la inversa. Hom estudia el tema, després, des del punt de vista de la semàntica, de la morfologia, de la neutralització, de la freqüència i del context.

Al final del llibre trobem un apèndix on són estudiats —potser massa sumàriament— els sistemes aspectuals de nombroses llengües. La bibliografia citada per a cada llengua és massa reduïda en alguns casos. També trobem massa reduïda, en un altre apèndix, una exposició de les aportacions més recents en l'estudi de l'aspecte. Una bibliografia general i un índex clou l'obra, que considerem —ens plau d'insistir-hi— molt valuosa i extraordinàriament útil per a l'estudiós.

Josep ROCA I PONS

RAMÓN PIÑEIRO LÓPEZ, *A lingoaxe e as lingoas*. Vigo, Real Academia Gallega - Editorial Galaxia, 1967. 52 pàgs.

El present opuscle recull el discurs que l'autor llegí amb motiu de la seva recepció pública com a membre de la Real Academia Galega el dia 25 de novembre de 1967 (pàgs. 9-36), així com el discurs de resposta a càrrec de Domingo García-Sabell (pàgs. 39-52). El parlament de Piñeiro s'inicia, com és de costum en aquests casos, amb l'esbós biogràfic de Manuel Banet Fontenla, la vacant del qual ha estat cridat a ocupar (pàgs. 9-12), per endinsar-se tot seguit en una densa dissertació sobre el tema triat (pàgs. 13-36). Tot partint de la constatació que la reflexió entorn del llenguatge ha esdevingut un dels fenòmens culturals característics del nostre segle i un punt de confluència de les diverses disciplines *humanes* —filosofia, lingüística, sociologia, etnologia, antropologia, etc.—, Piñeiro destria el llenguatge humà, en el seu sentit propi —la comunicació verbal—, d'altres sistemes de comunicació que poden rebre més adequadament el nom de *codis* —el llenguatge animal o les diverses menes de llenguatges artificials o derivats—, així com del *metallenguatge* —entès en la seva acepció habitual en lògica o en el sentit del *llenguatge universal* o de la *semiótica* en tant que llenguatge unificador de les ciències, com proposaven als anys 30 els impulsors de la *IEUS*. El punt de mira de Piñeiro és, doncs, ben clar: l'especificitat del llenguatge humà; i encara s'aclareix més quan rebutja la consideració del *llenguatge en ell mateix*, del llenguatge en tant que *objecte* —típica dels corrents lingüístics imperants al llarg d'aquest segle— i es decanta cap a la seva consideració en tant que *dimensió humana*. En altres mots, Piñeiro adopta un punt de mira antropològic, similar al postulat pel darrer E. Benveniste, basat en la definició de l'animal humà com a *homo loquens*. El llenguatge, la paraula, és allò que diferencia l'home dels animals. Així, per la paraula l'home s'allibera de la seva dependència sensorial de la realitat, de la seva dependència temporal del present, de la seva dependència instintiva de l'espècie i de la seva dependència psicològica de la collectivitat. En virtut de la funció simbolitzadora de la paraula aquestes dependències esdevenen relacions, el *medi* —la dada objectiva— esdevé *món* —el qual és una creació de l'home. La paraula no és pas un reflex objectiu de la realitat: n'és una objectivació simbòlica. I l'home, alhora intern i extern a la natura, queda comprès dins aquesta objectivació simbòlica; l'home s'apropia d'aquesta realitat natural mitjançant la paraula —això és, mitjançant l'objectivació simbòlica d'aquella— i ensems també per la paraula crea una nova realitat, que anomenem *cultura*. No és pas estrany que la reflexió entorn del llenguatge hagi vingut sovint del camp